

Αξιοποίηση Ηλεκτρονικών Πόρων στην Ελληνική Φιλολογία-Digital Humanities (5 & 6): Ιδιώματα & Ατομική άσκηση

Στέλλα Μαρκαντωνάτου

Υπολογιστική Γλωσσολόγος

Διευθύντρια Ερευνών

Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου/ΕΚ ΑΘΗΝΑ

stilianimarkantonatou@gmail.com

ΛΕΞΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ (3)

ΠΟΛΥΛΕΚΤΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ (ΠΛΕ)

MULTIWORD EXPRESSIONS (MWE)

Τι είναι οι ΠΛΕ

Οι ΠΛΕ είναι αυτοτελείς γλωσσικές μονάδες.

Συνίστανται σε σύνολο λέξεων προκαθορισμένων σε επίπεδο λήμματος, μορφολογίας και συντακτικής δομής.

Είναι δυνατόν να:

- περιέχουν λέξεις χωρίς σημασία (cranberry words)
- εμπλέκονται με μη προκαθορισμένες λέξεις σε επίπεδο λήμματος
- συμμορφώνονται προς τους κανόνες της γλώσσας (κλίση, υποκοριστικά, συνωνυμία, παθητική φωνή, σειρά όρων, αναφορικά κλπ)

Το όλον φέρει ιδιοσυγκρατική σημασία, δηλαδή σημασία που δεν προκύπτει από την σύνθεση των σημασιών των επιμέρους λέξεων

Τις αναγνωρίζουμε περίπου με τον τρόπο που αναγνωρίζουμε τις λέξεις

Αρκάς
ΧΡΟΝΙΑ
ΔΙΣΚΕΤΑ

ΘΕΕ ΜΟΥ, ΠΩΣ ΘΑ ΤΑ ΒΓΑΛΟΥΜΕ
ΠΕΡΑ ΜΕ ΤΟΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ;

ΘΑ ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΟΥΜΕ!...
ΦΑΕ ΤΟ ΠΑΞΙΜΑΔΙ ΣΟΥ.

ΠΟΥΘΕ ΤΟ ΑΣΤΕΙΟ;

ΠΟΥΘΕ ΤΟ ΑΣΤΕΙΟ;

•Συνίστανται σε σύνολο λέξεων προκαθορισμένων σε επίπεδο λήμματος, μορφολογίας και συντακτικής δομής.

•Είναι δυνατόν να συμμορφώνονται προς τους κανόνες της γλώσσας (κλίση, υποκοριστικά, συνωνυμία, παθητική φωνή, σειρά όρων, αναφορικά κλπ)

387 ως εκ τούτου

158 όχι μόνο

152 ως προς αυτό

99μαζί σας

59 μπροστά μας

52 ως αποτέλεσμα

48 ως στόχο

45 εδώ σήμερα

38 σήμερα εδώ

30 μαζί μας

25 ως παράδειγμα

22 ως εισηγητής

22 ως κοινοβούλιο

21 όχι μόνον

20 εντός ολίγου

16 εκτός αυτού

15 ως γνωστόν

15 μόνο και μόνο

13 εδώ ακριβώς

499

συνοπτικών πρακτικών

50

όλοι μας

39

συνοπτικά πρακτικά

32

φυσικού αερίου

31

όλων μας

27

όλους σας

23

δική μας

22

κοινής γεωργικής

21

ζωηρά και παρατεταμένα

19

όλες και όλους

19

δική σας

17

δύο σύντομες

17

ευρωπαϊκής κεντρικής

16

δεκάδες χιλιάδες

16

συνήθη νομοθετική

14

οικονομική και κοινωνική

14

εκατοντάδες χιλιάδες

13

ορισμένα σημαντικά

13

κοινής αλιευτικής

13

καλύτερο δυνατό

12

οικονομικής και νομισματικής

12

φυσικό αέριο

12

τρία συγκεκριμένα

11

οικονομική και νομισματική

11

δύο διαφορετικές

11

χρηματοδοτικό μέσο

11

ορισμένα βασικά

11

κοινή γεωργική

10

δικό μας

10

μόνοι μας

10

πολλές διαφορετικές

10

οικονομικής και κοινωνικής

10

κεντρικής και ανατολικής

10

λατινικής αμερικής

- Συνίστανται σε σύνολο λέξεων προκαθορισμένων σε επίπεδο λήμματος, μορφολογίας και συντακτικής δομής.
- Είναι δυνατόν να εμπλέκονται με μη προκαθορισμένες λέξεις σε επίπεδο λήμματος.
- Είναι δυνατόν να συμμορφώνονται προς τους κανόνες της γλώσσας (κλίση, υποκοριστικά, συνωνυμία, παθητική φωνή, σειρά όρων, αναφορικά κλπ)
- Το όλον φέρει ιδιοσυγκρατική σημασία, δηλαδή σημασία που δεν προκύπτει από την σύνθεση των επιμέρους λέξεων**

Στον τόπο άφησε ο Αγουέρο την Τότεναμ!

Στυλίδα: Τραυμάτισε γριούλα και την άφησε στον τόπο!

Οι Τρικολόν άφησαν τους Φούριας Ρόχας... στον τόπο

Του πέταξε το σκαμπό και τον άφησε στον τόπο

Ο Κινέζος άφησε με... ανοιχτό το στόμα τον Μειϊμαράκη!

Η ερώτηση του Σαμαρά που άφησε τους ΟΝΝΕΔίτες με ανοιχτά στόματα

Θ' αφήσω τα κοκαλάκια μου από το κρύο, έχουν παγώσει τα πάντα, δεν γίνεται άλλο

Θα αφήσεις τα κόκκαλά σου εδώ όπως τα άφησαν και οι προηγούμενοι

- Συνίστανται σε σύνολο λέξεων προκαθορισμένων σε επίπεδο λήμματος, μορφολογίας και συντακτικής δομής.

- Είναι δυνατόν να συμμορφώνονται προς τους κανόνες της γλώσσας (κλίση, υποκοριστικά, συνωνυμία, παθητική φωνή, σειρά όρων, αναφορικά κλπ)

- Είναι δυνατόν να περιέχουν λέξεις χωρίς σημασία

**αφήνω αμανάτι κάποιον
(μένω αμανάτι)**

βάζω αμέτι μουχαμέτι μου να...

"Επενδύσεις" - αέρα πατέρα.

Με άλλα λόγια, της τρελής...

ΕΙΔΗ ΠΟΛΥΛΕΚΤΙΚΩΝ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ

Ιδιωματισμός (idiom): σύνολο λέξεων του οποίου η σημασία είναι συμβατική και δεν προκύπτει από τη σημασία των μερών του και τη συντακτική του δομή

- βάζω το καπελάκι μου στραβά
- to kick the bucket

Δομή ελαφρού/υποστηρικτικού ρήματος (light/support-verb construction): ρήμα με αποδυναμωμένη σημασία + κατηγορικό όνομα άμεσα ή έμμεσα εξαρτώμενο

- παίρνω απόφαση
- to take a shower

Δομή ρήματος-επιρρήματος (verb-particle construction): ρήμα + επίρρημα ή πρόθεση

- βάζω μπρος, μπαίνω μέσα
- to give up

Σύνθετο (compound): λέξη που προκύπτει από την παράθεση λεξημάτων, συχνά με μορφολογική προσαρμογή ή απλή παράθεση

-χιονάνθρωπος, φραγκόσυκο

-snowman

-παιδική χαρά

-dry run

Σύνθετη λειτουργική λέξη (complex function word): λειτουργική λέξη που συνίσταται από περισσότερα από ένα λεξήματα

-ως εκ τούτου, μόνο και μόνο

-as soon as

Πολυλεκτική ονοματική οντότητα (multiword named entity): κύριο όνομα

-Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

-International Business Machines

Πολυλεκτικός όρος (multiword term): πολυλεκτική κατασήμανση (multiword designation) μιας έννοιας σε συγκεκριμένο σημασιολογικό πεδίο

-πολυλεκτική έκφραση

-multiword expression

Πιστεύεται ότι τις χρησιμοποιούμε πολύ συχνά:

- Jackendof (1997:156) 50%
- Στο WordNet 1.7 (Fellbaum, 1998), 41% των εγγραφών είναι ΠΛΕ
- Erman and Warren (2000) περισσότερο από 55% στα κείμενα που μελέτησαν

Στα Ελληνικά;

Κώστας Ταχτσής. 1987. Το τρίτο στεφάνι. Κεφάλαιο 1. Εκδόσεις Εξάντας, σ. 9-16.

Όχι, δεν είμαι όμορφη! Μα ξέρω να ζήσω. Ποια γυναίκα στην ηλικία μου θα βασιλιόταν τόσο καλά, όσο βασιλιέμαι εγώ; Όλες μου οι φίλες κι όλες μου οι συμμαθήτριες απ' τ' Αρσάκειο έχουν γεράσει. Τις βλέπω στο δρόμο και τρομάζω. Είναι κιόλας γιαγιάδες!... Όχι επειδή έχουν εγγόνια – η Ιουλία δεν έχει εγγόνια – αλλ' επειδή παραμέλησαν τον εαυτό τους. Αφέθηκαν και γέρασαν. Το σώμα δε γερνάει, αν δε γεράσει πρώτα η καρδιά. «**Ας κάνουν οι κόρες μου λούσα!**» σου λέει. «**Ας πάνε τα παιδιά μου στους χορούς και στις διασκεδάσεις! Εγώ τάφαγα πια τα ψωμιά μου!**» Μα το λένε, γιατί έχουν παιδιά που αξίζουν κάθε θυσία. Δεν έχουν τη Μαρία! Δεν ξέρουν **τι θα πει** νάχεις κόρη τη Μαρία, και γι' αυτό δεν τις αδικώ που με μέμφονται ότι ξαναπαντρεύτηκα, αντί να κοιτάξω να την παντρέψω. Δεν ξέρουν ότι την εποχή που απεφάσισα **να κάνω το σάλτο να πάρω το Θόδωρο, ζύγισα όλα τα υπέρ και τα κατά.** Η Μαρία, **είπα με το νου μου,** είναι σαν το ναυαγό που πνίγεται... **Αν κάνω πως πάω** κοντά της να τη σώσω, θα με παρασύρει και μένα στον πάτο. Ας σωθώ εγώ τουλάχιστον, για να **της δώσω καιρό να** μεγαλώσει λιγάκι, να ωριμάσει κάπως. «Πάντρεψέ την» μούλεγαν όλες, «και να δεις πως θα γίνει αγνώριστη». Να την παντρέψω εγώ; Ανημποριά έχει να βρει μόνη της γαμπρό; Εμένα στην ηλικία της με φλερτάριζαν δέκα άντρες συγχρόνως. Όπου πήγαινα **κρεμόντουσαν απ' τη φούστα μου.** Σ' όποιον νάλεγα «σε παίρνω», **θάτρεχε με τα τέσσερα!.. Πώς έκανα** –θα μού πείτε– **τη στραβωμάρα να πάω να πέσω απάνω στο Φώτη, αυτό είν' άλλη ιστορία.** Προτιμώ να μην το θυμάμαι, γιατί συγχύζομαι περισσότερο. Ίσως –λέω καμιά φορά με το νου μου– **νάταν γραφτό απ' το θεό να τον πάρω** για να τραβήξω όσα τράβηξα. **Γραφτό να** γεννήσω αυτή τη Μέδουσα!... Άλλες πάλι φορές σκέπτομαι πως δε φταίει ούτ' ο θεός, ούτ' η μοίρα. Εγώ φταίω, κανείς άλλος! Ήμouνα πεισματάρικη και **πάτησα πόδι.** Είπα «**θα τον πάρω**» και **τον πήρα.** Από ένα πείσμα. Ακριβώς επειδή δεν τον ήθελε κανένας απ' τους δικούς μου. Ούτε κι αυτός ακόμα ο συχωρεμένος ο μπαμπάς, που ήταν πάντα τόσο επιφυλακτικός στις κρίσεις του. Δεν εννοούσα να τους αφήσω ν' ανακατευτούν ακόμα μια φορά στις υποθέσεις μου και στη ζωή μου, όπως είχαν κάνει στο παρελθόν. **Αρκετό κακό μούχαν κάνει** με τις ανακατωσούρες τους στην περίπτωση του Αργύρη. Δεν ήμouνα πια δεκαοχτώ ετών, όπως άλλοτε. Ήμouνα εικοσιεφτά. Ήμouνα αυτεξούσια κι αποφασισμένη **να κάνω του κεφαλιού μου, κι έβγαλα τα μάτια μου!**...

**ΟΧΙ ΚΑΙ ΛΙΓΕΣ ΤΕΛΙΚΑ, 21 ΠΛΕ ΣΕ 416 ΛΕΞΕΙΣ
...ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΣΧΕΔΟΝ ΟΛΕΣ ΟΡΙΖΟΥΝ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
(ΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΕ)**

Υφολογία

... fixed expressions ...can contain isolated words, i.e. lexical items not used outside the phraseological unit, which is often historically conditioned (cranberry words)

...there are also units in which old grammatical forms are retained

In the colloquial variety, many expressions convey imagery, which contributes to the units stylistic markedness.

Furthermore, they employ factors of complication, such as rhythm, rhyme or alliteration.

In terms of stylistic value, phraseological units differ greatly due to the fact that there are many styles within a given language. In fact, each of them, along with the lexical system, develops a set of fossilized multiword expressions. Therefore, fixed expressions of a given style constitute the idiomatic stock on a given language variety.

The stylistic properties of such phrases can also be studied from the genre analysis perspective, which is the objective of phraseostylistics, a subbranch of phraseology

Joanna Szerszunowicz. 2017. *The Stylistic Parameter in Contrastive Phraseological Research*

<https://www.researchgate.net/publication/319988112> The Stylistic Parameter in Contrastive Phraseological Research [accessed Aug 20 2018].

Και γιατί μας ενδιαφέρουν οι ΠΛΕ;

Μετάφραση

1. Υπάρχει αντίστοιχος ιδιωματισμός και τον χρησιμοποιούμε
Πιάνω τον ταύρο από τα κέρατα – take the bull by the horns
2. Υπάρχει ιδιωματισμός με παρόμοια σημασία, διαφορετικής
μορφής όμως
Κομίζω γλαύκας εις Αθήνας—bring coal to Newcastle
3. Παράφραση
4. Μετάφραση με παράλειψη

Amir Shojaei. 2012. Translation of Idioms and Fixed Expressions: Strategies and Difficulties. *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 2, No. 6, pp. 1220-1229, © 2012 ACADEMY PUBLISHER Manufactured in Finland.[doi:10.4304/tpls.2](https://doi.org/10.4304/tpls.2).

Και γιατί μας ενδιαφέρουν οι ΠΛΕ;

Διδασκαλία γλώσσας

Πώς μαθαίνουμε την γλώσσα

Επειδή είναι σαν να έχουμε μία λέξη που γράφεται με πολλές ξεχωριστές λέξεις που άλλες είναι παγιωμένες και άλλες ελεύθερες και η μίξη είναι **τυχαία**

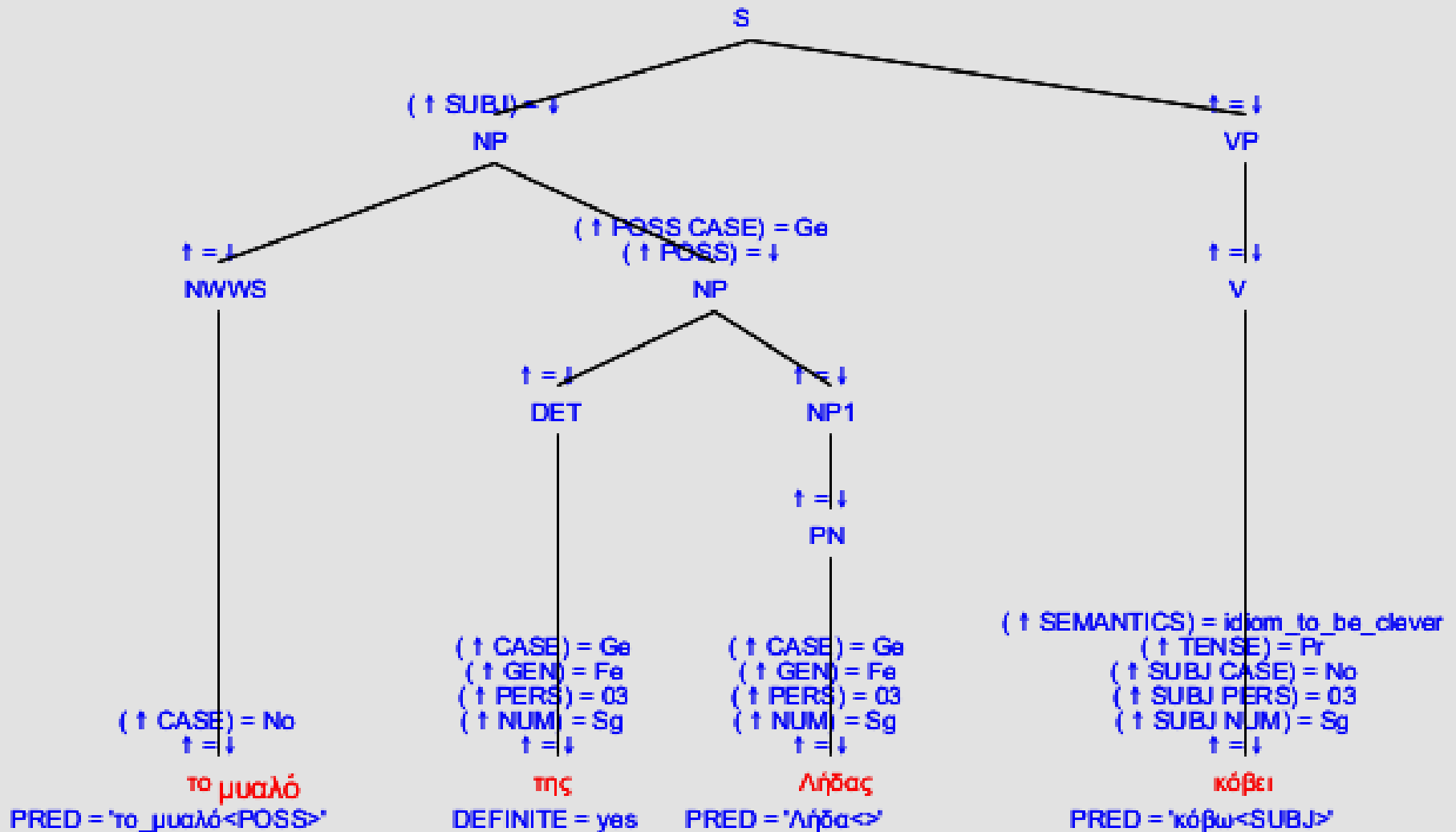

Και γιατί μας ενδιαφέρουν οι ΠΛΕ;

Και ολίγη Επεξεργασία Φυσικής Γλώσσας

Σε έναν συντακτικό αναλυτή οι λέξεις διαβάζονται μία μία και η σημασία βγαίνει από την σύνθεσή τους με βάση τη σύνταξη της δομής.

Όμως οι ΠΛΕ δεν έχουν συνθετική σημασία

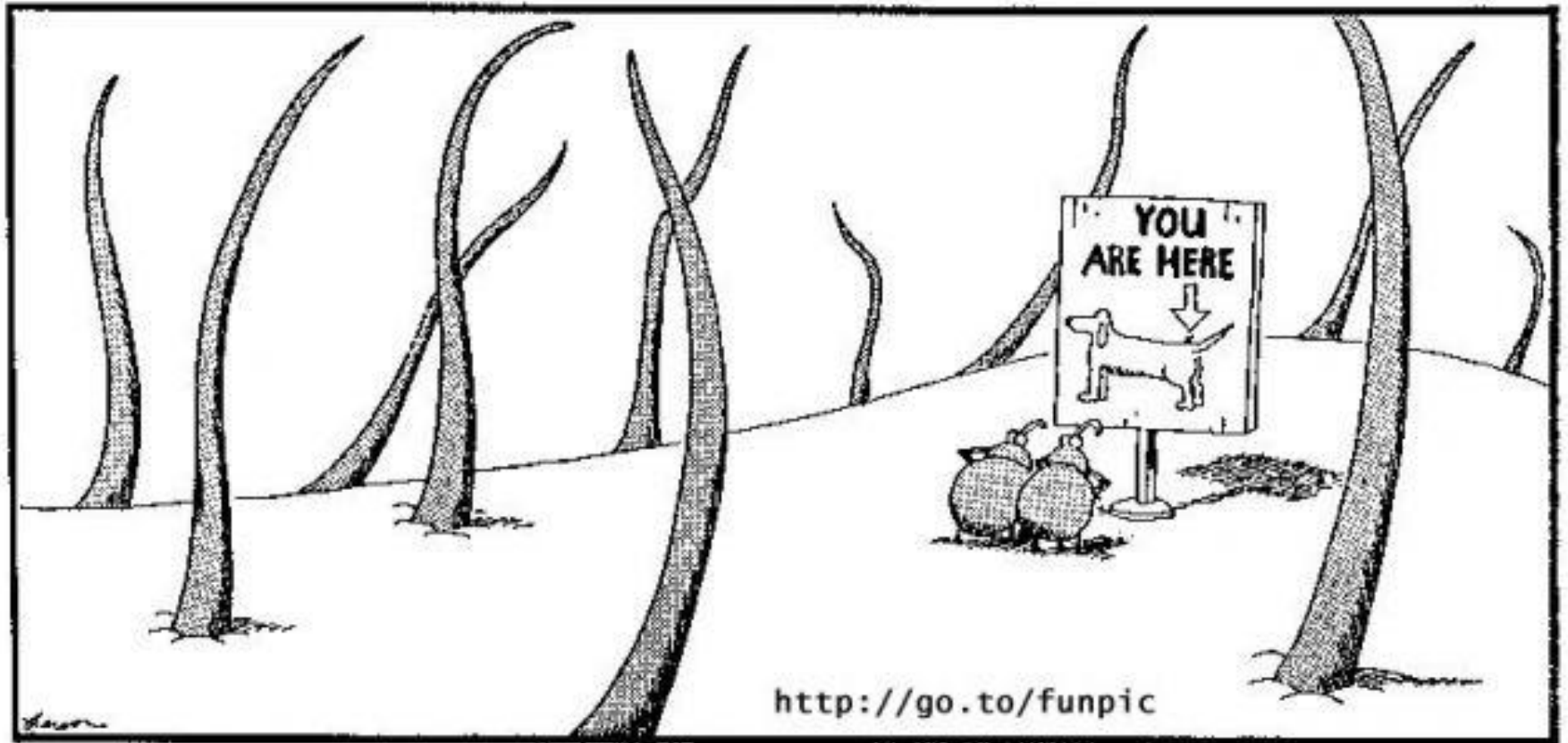
Dependency Grammars

Γραμματικές Εξαρτήσεων

-
- Diagram illustrating the dependency parse for the sentence "Κατά καιρούς προτάθηκαν μέθοδοι". The parse tree shows the following dependencies:
- AuxV** (Auxiliary Verb) is the root node, connected to **Adv** (Adverb) and **Subj** (Subject).
 - Adv** is connected to **Κατά καιρούς**.
 - Subj** is connected to **μέθοδοι**.
 - The main verb **προτάθηκαν** is connected to the root **AuxV**.
- Κατά καιρούς προτάθηκαν μέθοδοι

-
- Diagram illustrating the dependency parse for the sentence "Κατά_καιρούς προτάθηκαν μέθοδοι". The parse tree shows the following dependencies:
- AuxV** (Auxiliary Verb) is the root node, connected to **Adv** (Adverb) and **Subj** (Subject).
 - Adv** is connected to **Κατά_καιρούς**.
 - Subj** is connected to **μέθοδοι**.
 - The main verb **προτάθηκαν** is connected to the root **AuxV**.
- Κατά_καιρούς προτάθηκαν μέθοδοι

Χαθήκατε;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κωδικοποιούμε (encode) τις ΠΛΕ **μία-μία**

- Δεν υπακούουν όλες στους γενικούς κανόνες της γλώσσας:
μωρέ, κοντό το έκανες το πουλόβερ
*μωρέ, τριχιά την έκανες την τρίχα
μωρέ, μαύρη του την έκανες τη ζωή

Τις σχολιάζουμε (annotate) μία-μία για κάθε ένα από τα σημαντικά χαρακτηριστικά τους

Πρέπει να αναπτυχθεί μία αποθήκη σχολιασμένων ΠΛΕ, δηλαδή ένας **πόρος**, και να βρίσκεται σε κάποια σχέση με τις μονολεκτικές εγγραφές των λεξικών

ΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΕ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

Σημασία

- **Αμφίσημες:** κυριολεκτική και μεταφορική σημασία
 - αφήνω μισό κάποιον ή κάτι
- **Πολύσημες:**
 - αφήνω μισό/στη μέση κάτι:
 - *αφήνω κάτι ανολοκλήρωτο*
 - αφήνω μισό κάποιον
 - *πληγώνω σοβαρά τα αισθήματα κάποιου*
 - *κάνω κάποιον να χάσει υπερβολικό βάρος, οδηγώ την υγεία κάποιου σε κακή κατάσταση*

(Απρόβλεπτη) συντακτική δυσκαμψία

ΠΛΕ

- αρπάζω την μπουκιά από το στόμα κάποιου
- *την μπουκιά αρπάζω από το στόμα κάποιου
- *από το στόμα κάποιου αρπάζω την μπουκιά

Συνθετική δομή

- αρπάζω τα λεφτά από το σπίτι κάποιου
- τα λεφτά αρπάζω από το σπίτι κάποιου
- από το σπίτι κάποιου αρπάζω τα λεφτά

(Απρόβλεπτη) συντακτική ευλυγισία

ΠΛΕ

- βάζω ιδέες στο μυαλό κάποιου
- Και δεν ξέρω ποιος σου έβαλε τις συγκεκριμένες ιδέες στο μυαλό
- Περίεργες ιδέες σου έβαλε στο μυαλό ο Θανάσης

Συνθετική δομή

- βάζω χρήματα στο λογαριασμό κάποιου
- Και δεν ξέρω ποιος σου έβαλε τα συγκεκριμένα χρήματα στον λογαριασμό
- Πάρα πολλά χρήματα σου έβαλε στον λογαριασμό ο Θανάσης

Τα «λεξικοποιημένα» τμήματα μιας ΠΛΕ

Πόσες και ποιες λέξεις, με ποια μορφολογία και σε ποια σειρά χρειάζονται για να αναγνωρίσουμε μια ΠΛΕ;

- έβαλα (και) τα δυο πόδια του γείτονά μου σε ένα παπούτσι
- το ήπια το (πάρα πολύ) πικρό ποτήρι (της ξενιτειάς)
- μαύρα μάτια έκανε η Ελένη να δει την κόρη της

ΠΛΕ και αναφορικά/κλιτικά

Και καλά μέχρι τώρα, *το ήπιαμε το πικρό ποτήρι.*

?

Εγώ το ήπια το πικρό ποτήρι της φτώχειας, να μην το πιουν τα παιδιά μου.

**Οι ΠΛΕ συμμετέχουν στις εναλλαγές
διάθεσης (diathesis alternations)**

Εναλλαγές διάθεσης: Αιτιακό-μη αιτιακό

ΠΛΕ

- του ανάβω τα λαμπάκια-
του ανάβουν τα λαμπάκια
- του ανάβω μία.ACC-*του
ανάβει μία.NOM

Συνθετική γλώσσα

- Ο πάγος λιώνει
- Ο ήλιος λιώνει τον πάγο
- Η λάμπα έσπασε
- Ο αέρας έριξε και έσπασε τη
λάμπα

Εναλλαγές διάθεσης: Ζεύγη ρημάτων

ΠΛΕ

- αφήνω κάποιον σέκο-
κάποιος μένει σέκος
- βάζω ιδέες στο μυαλό
κάποιου-μπαίνουν ιδέες
στο μυαλό κάποιου

Συνθετική γλώσσα

- Αφήνει στα παιδιά του δύο
διαμερίσματα
- Στα παιδιά του μένουν δύο
διαμερίσματα
- Μην την βάλεις την
κατσαρόλα στο ντουλάπι!
- Μα μπαίνει αυτή η
κατσαρόλα σε αυτό το
ντουλάπι;

Εναλλαγές διάθεσης: Γενική Δοτική

Συνθετική γλώσσα

- κρατάω τα παιδιά της Ελένης-
της κρατάω τα παιδιά
- έκοψαν τα μαλλιά της μικρής
– **της** έκοψαν τα μαλλιά
- μαγειρεύω για τον Γιάννη –
του μαγειρεύω
- της** γεννήθηκε μια ιδέα

ΠΛΕ

- βάζω ιδέες στο μυαλό
κάποιου – **του** βάζω ιδέες
στο μυαλό
- τρώω τα νύχια μου -- ***μου**
τρώω τα νύχια

Οι ΠΛΕ συμμετέχουν σε λεξικές σχέσεις

Συνωνυμία

- τον αφήνω σέκο ~ τον αφήνω ξερό
- του βάζω ιδέες στο μυαλό ~ του κάνω πλύση εγκεφάλου

Αντίθετα

- του βάζω ιδέες στο μυαλό \neq του βγάζω ιδέες από το μυαλό

Ο ΠΟΡΟΣ ΙΔΙΟΝ

Σας καλωσορίζουμε στην ΙΔΙΟΝ (IDION)

Η ΙΔΙΟΝ είναι ένα λεξικογραφικό περιβάλλον για την καταγραφή και τεκμηρίωση ΠΛΕ της Ελληνικής. Για την ώρα περιέχει μόνο ρηματικές ΠΛΕ αλλά θα επεκταθεί και σε ονοματικές, επιθετικές και επιρρηματικές.

Ταυτόχρονα, η ΙΔΙΟΝ θέλει να λειτουργήσει ως ένας χώρος για συζήτηση σχετικά με τις ΠΛΕ της Ελληνικής. Ο στόχος είναι να βελτιώνεται και εμπλουτίζεται η ΙΔΙΟΝ με τα κριτικά σχόλια και το υλικό που συνεισφέρει η ευρύτερη ελληνόγλωσση κοινότητα.

Η ΙΔΙΟΝ είναι αποτέλεσμα ομαδικής πρωτοβουλίας και αναπτύχθηκε εθελοντικά με έναυσμα το ευρωπαϊκό πρόγραμμα **PARSEME** ([IC1207 COST Action http://typo.uni-konstanz.de/parseme/](http://typo.uni-konstanz.de/parseme/)). Φιλοξενείται στον ιστοχώρο του ΙΕΛ/Ε.Κ. «Αθηνά».

Για τον χρήστη

- <http://idion.ilsp.gr/>

Για τον καταχωρητή

- <http://idion2.ioperm.org>

«Συμπέρασμα: Κωδικοποιούμε τις ΠΛΕ μία μία»

- Ιδιωματική σημασία (μία ή πολλές)
- Αμφισημία (και συνθετική και ιδιωματική σημασία)
- Διαφορετικοί βαθμοί παγίωσης σε επίπεδο λήμματος, μορφολογίας και σύνταξης
- Συμμετοχή σε φαινόμενα εναλλαγών διάθεσης (παθητική φωνή, γενική δοτική, αιτιακό-μη αιτιακό, ζευγάρια ρημάτων)
- Συμμετοχή σε λεξικές σχέσεις (συνώνυμα, αντίθετα)

Τί καταγράφουμε στην ΙΔΙΟΝ

- Την μορφή, την σημασία και την αγγλική μετάφραση
- Την μορφολογική και συντακτική ανάλυση
- Ένα παράδειγμα χρήσης
- Παραδείγματα χρήσης γραμματικά και μη γραμματικά (το «σώμα κειμένων»)
- Εφαρμογή των διαγνωστικών κριτηρίων για την παγίωση με βάση το σώμα κειμένων
- Λεξικές σχέσεις (συνώνυμα, αντίθετα, ζεύγη ρημάτων)

Τί περιλαμβάνει η άσκηση στην ΙΔΙΟΝ

- Το **λήμμα**, την **σημασία** και την αγγλική μετάφραση
- Την μορφολογική και συντακτική ανάλυση
- Ένα **παράδειγμα χρήσης**
- **Παραδείγματα χρήσης γραμματικά και μη γραμματικά (το «σώμα κειμένων»)**
- **Εφαρμογή των διαγνωστικών κριτηρίων για την παγίωση με βάση το σώμα κειμένων**
- **Λεξικές σχέσεις (συνώνυμα, αντίθετα, ζεύγη ρημάτων)**

Λήμμα

- *Με τη γλύκα έμεινε η Λίβερπουλ στο ντέρμπι του Μέρσεϊσαϊντ!*
- *"Ναι, ενδιαφέρομαι ν' αναλάβω" είπε πριν από κάμποσους μήνες, αλλά μάλλον έμεινε με τη γλύκα στο στόμα.*
- *...Ντινόπουλοι λαχταρούν αλλά μένουν με τη γλύκα στο στόμα παρακολουθώντας τούς μέχρι χθες μπράβους του αστικοδημοκρατικού ...*
- *... όπου ηττήθηκε με 1-0 από τη Μποέμιαν και έμεινε με τη γλύκα του τελικού μόνο*

μένω με τη γλύκα (NP. GEN) (στο στόμα)

Σημασία

- Δίνουμε έναν ορισμό της σημασίας που βρίσκουμε σε λεξικό
-- ή το συζητάμε
- Εάν μία ΠΛΕ έχει πολλές σημασίες, κάνουμε διαφορετικές εγγραφές
 - αφήνω μισό/στη μέση κάτι:
 - *αφήνω κάτι ανολοκλήρωτο*
 - αφήνω μισό κάποιον
 - *πληγώνω σοβαρά τα αισθήματα κάποιου*
 - *κάνω κάποιον να χάσει υπερβολικό βάρος, οδηγώ την υγεία κάποιου σε κακή κατάσταση*

Τί περιλαμβάνει η άσκηση στην ΙΔΙΟΝ

- ~~• Το **λήμμα**, την **σημασία** και την αγγλική μετάφραση~~
- ~~• Την μορφολογική και συντακτική ανάλυση~~
- Ένα **παράδειγμα** χρήσης
- **Παραδείγματα** χρήσης γραμματικά και μη γραμματικά (το «σώμα κειμένων»)
- **Εφαρμογή** των διαγνωστικών κριτηρίων για την παγίωση με βάση το σώμα κειμένων
- **Λεξικές σχέσεις** (συνώνυμα, αντίθετα, ζεύγη ρημάτων)

Το παράδειγμα χρήσης

- **ILSP-PAROLE:** Προτυποποιημένες μορφολογικές ετικέτες για την Ελληνική Γλώσσα
- Drop-down menus in IDION

Labropoulou, P., E. Mantzari, and M. Gavrilidou. 1996. Lexicon - Morphosyntactic Specifications: Language Specific Instantiation (Greek), PP-PAROLE, MLAP 63-386 report

- (διάλεξη για την Επεξεργασία της Φυσικής Γλώσσας, 9-10)

Edit Lemma (#1)

- General
- Use/Relations**
- Corpus/Diagnostics
- Changelog

Use Translation Electricity struck a worker and knocked him off.

Source <http://www.toxwni.gr/ellada/item/23745-tragodia-stin-kriti-reyma-keravnolis-ergati-kai-ton-afise-ston-topo>

Tokens	Word	Phonetic	Prefix	Gloss	Parole Tag	Suffix	Operations
	Ρεύμα	Revma		current	NoCmNeSgNm		DELETE ✕
	κεραυνοβόλι	keravnolis		hit	VbMnIdPa03SgXxPeAvXx		DELETE ✕
	εργάτη	eryati		worker	NoCmMaSgAc		DELETE ✕
	και	kie		and	CjCo		DELETE ✕
	τον	ton		him	PnPe03MaSgAcXx		DELETE ✕
	άφησε	afise		let	VbMnIdPa03SgXxPeAvXx		DELETE ✕
	στον	ston		in.the	AsPpPaMaSgAc		DELETE ✕
	τόπο.	topo.		spot	NoCmMaSgAc		DELETE ✕

+ Add Word

✕ Remove the item

+ Add another item

Τί περιλαμβάνει η άσκηση στην ΙΔΙΟΝ

- ~~• Το **λήμμα**, την **σημασία** και την αγγλική μετάφραση~~
- ~~• Την μορφολογική και συντακτική ανάλυση~~
- ~~• Ένα **παράδειγμα** χρήσης~~
- Παραδείγματα χρήσης γραμματικά και μη γραμματικά (το «σώμα κειμένων»)
- Εφαρμογή των διαγνωστικών κριτηρίων για την παγίωση με βάση το σώμα κειμένων
- Λεξικές σχέσεις (συνώνυμα, αντίθετα, ζεύγη ρημάτων)

Δημιουργία «σώματος κειμένων» με γραμματικές και μη γραμματικές δομές

Συλλέγουμε από το διαδίκτυο ή άλλες πηγές παραδείγματα που:

- απαντούν στα διαγνωστικά κριτήρια
- αναδεικνύουν λεξικές σχέσεις/εναλλαγές διάθεσης
- αναδεικνύουν όψεις της χρήσης της ΠΛΕ που δεν είχαμε σκεφτεί – συχνά εδώ προκύπτει απρόσμενη πολυσημία, π.χ. *παίρνω τα βουνά* με δύο σημασίες
- αναδεικνύουν το φάσμα των παραλλαγών της ΠΛΕ: παραλλαγές, προαιρετικά μέρη, προσδιορισμοί, υποκοριστικά..., π.χ. *κόβει το μυαλουδάκι της (σαν ξυράφι)*

Κατασκευάζουμε δικές μας παραδείγματα, γιατί οι δομές αυτές είτε δεν υπάρχουν (μη γραμματικές) είτε είναι σπάνιες (π.χ. αντικατάσταση με κλιτικό)

Το σώμα «κειμένων»

- Στηρίζει την κωδικοποίηση των σημασιολογικών και μορφοσυντακτικών ιδιοτήτων της ΠΛΕ
- Αποτελεί εξαιρετικό πόρο για μηχανές μάθησης για την αναγνώριση των ΠΛΕ (μελλοντικό σχέδιο)
- Αποτελεί ευρετήριο πραγματικών παραδειγμάτων για την χρήση των ΠΛΕ

Τί περιλαμβάνει η άσκηση στην ΙΔΙΟΝ

- ~~Το λήμμα, την σημασία και την αγγλική μετάφραση~~
- ~~Την μορφολογική και συντακτική ανάλυση~~
- ~~Ένα παράδειγμα χρήσης~~
- ~~Παραδείγματα χρήσης γραμματικά και μη γραμματικά (το «σώμα κειμένων»)~~
- Εφαρμογή των διαγνωστικών κριτηρίων για την παγίωση με βάση το σώμα κειμένων
- Λεξικές σχέσεις (συνώνυμα, αντίθετα, ζεύγη ρημάτων)

Διαγνωστικά κριτήρια για την δομή και τις ιδιότητες της ΠΛΕ

- Can different NPs trigger agreement on the verb?
- Does the MWE accept a free XP?
- Word order permutations involving the subject as well
- Cliticisation of the **WWS**
- Alternation of a free genitive NP, se-PP, apo-PP with a dative genitive
- Causative-inchoative alternation
- Passivisation

Υποκείμενο: Παγιωμένο ή όχι;

Can different NPs trigger agreement on the verb?

- Επίσης δεν χρειάζεται να πηγαίνεις σχολείο για να σου κόβει το μυαλό σου.
- Μια χαρά κόβει το μυαλό της Ντορούλας.
- Πριν από μερικές Κυριακές μια τέτοια κουβέντα αφήσαμε στη μέση,
- Δεν αφήνουν μια κουβέντα στη μέση.

Παγιωμένο υποκείμενο:

- Μου ανάβουν τα λαμπάκια.
- Κόβει το μυαλό της.

Διαγνωστικά για συστατικά/παγίωση

Does the MWE accept a free NP?

- Το μυαλό του φυσικά κόβει πολύ
- Μια ...νίκη ...θα ανεβάσει και άλλο το ηθικό αλλά και την αυτοπεποίθηση των παικτών, ...
- ??κόβει το πονηρό/μεγάλο μυαλό της Ελένης
- Μια νίκη θα ανεβάσει και άλλο το τώρα πεσμένο ηθικό των παικτών

Διαγνωστικά για συστατικά

Word order permutations involving the subject as well

- ...δουλεύει ασταμάτητα και το μυαλό της κόβει
- Μιά χαρά κόβει το μυαλό της

- Η σημερινή νίκη μας ανέβασε σίγουρα το ηθικό για τον επόμενο γύρο
- «Μας ανέβασε το ηθικό ο κόσμος»

Διαγνωστικά: Κλιτικοποίηση του λεξικοποιημένου μέρους της ΠΛΕ

-Κόβει το μυαλό της Ελένης.

-?? Τι/Ποιο κόβει;

-Θα ρίξω τα μούτρα μου και θα πάω.

-Εσύ να τα ρίξεις, εγώ πάντως δεν τα ρίχνω.

Διαγνωστικά: Εναλλαγές διάθεσης (diathesis alternations)

Γενική δοτική: Δεν αλλάζει ο τύπος του ρήματος

-κόβει το μυαλό κάποιου

για να σας «κόβει» το μυαλό

<http://www.vita.gr/news/article/9344/gia-na-sas-kobei-to-myalo/>

-τρώω τη σκόνη κάποιου-*του τρώω τη σκόνη

-τρώω τα νύχια μου-*μου τρώω τα νύχια

Διαγνωστικά: Εναλλαγές διάθεσης

Αιτιακό-μη αιτιακό: Δεν αλλάζει ο τύπος του ρήματος

- Ανάβω τα λαμπάκια κάποιου
- Ανάβουν τα λαμπάκια κάποιου

- Κόβω τα χέρια κάποιου
- Κόβονται τα χέρια κάποιου

- Καταπίνω το πικρό ποτήρι
- *Το πικρό ποτήρι καταπίνει

Διαγνωστικά: Παθητική φωνή

- Ρίχνω στάχτη_στα_μάτια_κάποιου
- *στάχτη ρίχτηκε στα μάτια κάποιου

- Πετάω κάποιον στο δρόμο
- Κάποιος πετάχτηκε στον δρόμο από κάποιον

Examples

EMPTY

+ Add a new item

✗ Remove the item

entry Causative-inchoative alternation

Choice no

Examples

• ✓ Ρεύμα κεραυνοβόλησε εργάτη και τον άφησε στον τόπο.

✗ Remove the item

• * Εργάτης κεραυνοβολήθηκε από ρεύμα και άφησε στον τόπο.

✗ Remove the item

+ Add another item

✗ Remove the item

entry Passivisation

Choice no

Examples

• * Με την έκρηξη σφέθηκαν στον τόπο.

✗ Remove the item

+ Add another item

✗ Remove the item

entry Alternation of a free NP-GEN / free ας-PP / free από-PP with Dative Genitive

Choice no

Examples

EMPTY

+ Add a new item

Save changes Delete Back to listing

Τί περιλαμβάνει η άσκηση στην ΙΔΙΟΝ

- ~~Το λήμμα, την σημασία και την αγγλική μετάφραση~~
- ~~Την μορφολογική και συντακτική ανάλυση~~
- ~~Ένα παράδειγμα χρήσης~~
- ~~Παραδείγματα χρήσης γραμματικά και μη γραμματικά (το «σώμα κειμένων»)~~
- ~~Εφαρμογή των διαγνωστικών κριτηρίων για την παγίωση με βάση το σώμα κειμένων~~
- Λεξικές σχέσεις (συνώνυμα, αντίθετα, ζεύγη ρημάτων)

Multword expressions: Insights from a multi-lingual perspective
<http://langsci-press.org/catalog/book/184>

+ Add Word
✖ Remove the item
+ Add another item

Relations	Relation	<input type="text" value="μένω στον τόπο"/>
	Type	<input type="text" value="Semantic pair"/>
		✖ Remove the item
	Relation	<input type="text" value="στέλνω κάποιον στα θυμαράκια"/>
	Type	<input type="text" value="synonym"/>
		✖ Remove the item
	Relation	<input type="text" value="αφήνω κάποιον ξερό"/>
	Type	<input type="text" value="synonym"/>
		✖ Remove the item
	Relation	<input type="text" value="αφήνω κάποιον σέκο"/>
	Type	<input type="text" value="synonym"/>
		✖ Remove the item
	Relation	<input type="text" value="αφήνω κάποιον τέζα"/>
	Type	<input type="text" value="synonym"/>
		✖ Remove the item

+ Add another item

Σημασιολογικά ζεύγη ΠΛΕ

Αιτιακό και μη αιτιακό αλλά με διαφορετικό ρήμα

- Ανεβάζω το ηθικό-ανεβαίνει το ηθικό
- Αφήνω κάποιον μπουκάλα-κάποιος μένει μπουκάλα

<http://idion.ilsp.gr/>

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΗΣ ΙΔΙΟΝ

Η ΙΔΙΟΝ σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε με την εθελοντική εργασία των: Παναγιώτης Μίνος (μηχανικός υπολογιστών) και Γιώργος Ζάκης, Ερασμία Κωλέτη, Ελπινίκη Μαργαρίτη και Αιμιλία Στριπέλη (γλωσσολόγοι). Την ομάδα συντόνισε η Στέλλα Μαρκαντωνάτου, Γλωσσολόγος, Διευθύντρια Ερευνών στο ΙΕΛ/Ε.Κ. «Αθηνά». Σε ύστερο χρόνο συνέβαλαν οι Βασιλική Μουτζούρη, Μαρία Χάντου (γλωσσολόγοι) και Ευαγγελία-Πηνελόπη Δεληγιώργη (μεταφράστρια).

Τα γλωσσικά σχόλια για την προέλευση και χρήση των ΠΛΕ θα είναι του συγγραφέα Νίκου Σαραντάκου (sarantakos.wordpress.com). Ο Νίκος Σαραντάκος έχει εκδώσει το βιβλίο *Λόγια του αέρα* με 1000 παγιωμένες εκφράσεις (2013), Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου (ISBN 978-960-8219-95-3).

Για το επόμενο μάθημα:

MWE Games

http://infoteka.bg.ac.rs/ojs/index.php/Infoteka/article/view/2017.17.2.1_en

DuELME: a Dutch electronic lexicon of multiword expressions

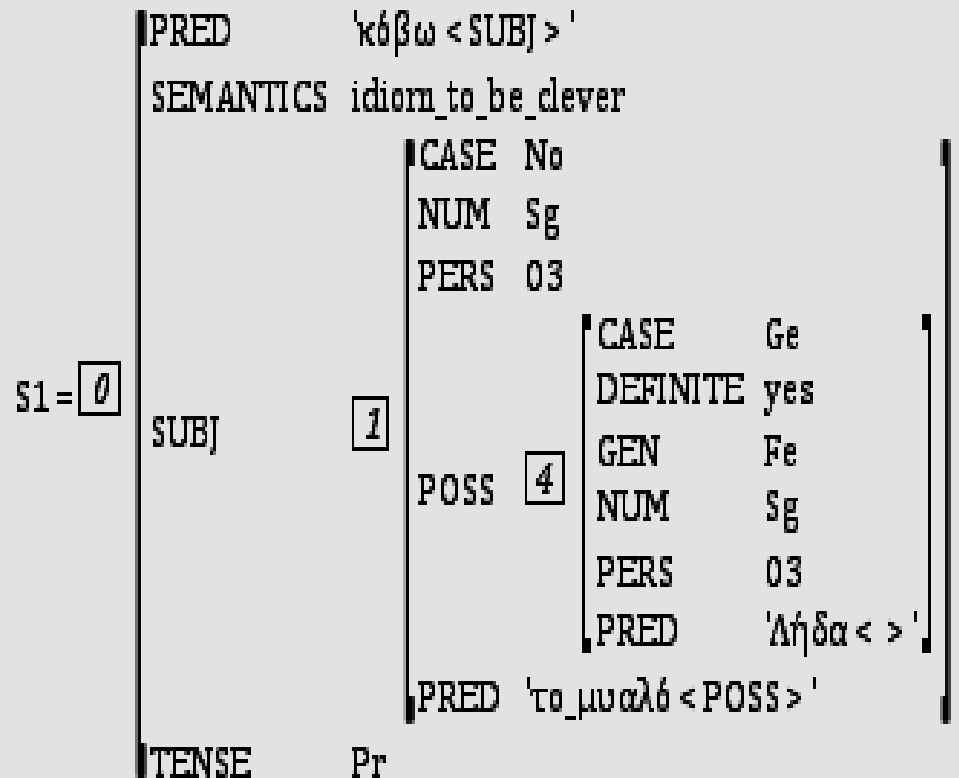
<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10579-009-9094-z.pdf>

Lexical Functional Grammar (LFG)

Λεξική Λειτουργική Γραμματική

(Word_With_Spaces) WWS

- Παγιωμένο υποκείμενο
 - κόβει το_μυαλό_POSS
- Παγιωμένο αντικείμενο
 - πίνω το_πικρό_ποτήρι
- Παγιωμένα πλάγια συστατικά
 - μένω με_τη_γλύκα (στο_στόμα)
 - μένω με_τη_γλύκα_POSS (στο_στόμα)
- Ακατάστατη παγίωση
 - λέω το_ψωμί_ψωμάκι
 - ρίχνω στάχτη_στα_μάτια_κάποιου

Component type	Lemma	Wordform	PAROLE tag	WWS index
NP-NOM				
LEMMA	ανάβω		Vb-Head	
WF	όλος	όλα	AjBaNePIAc	1
WF	ο	τα	AtDfNePIAc	1
WF	λαμπάκι	λαμπάκια	NoCmNePIAc	1
LEMMA	σε	σε	AsPpSp	
NP-ACC				

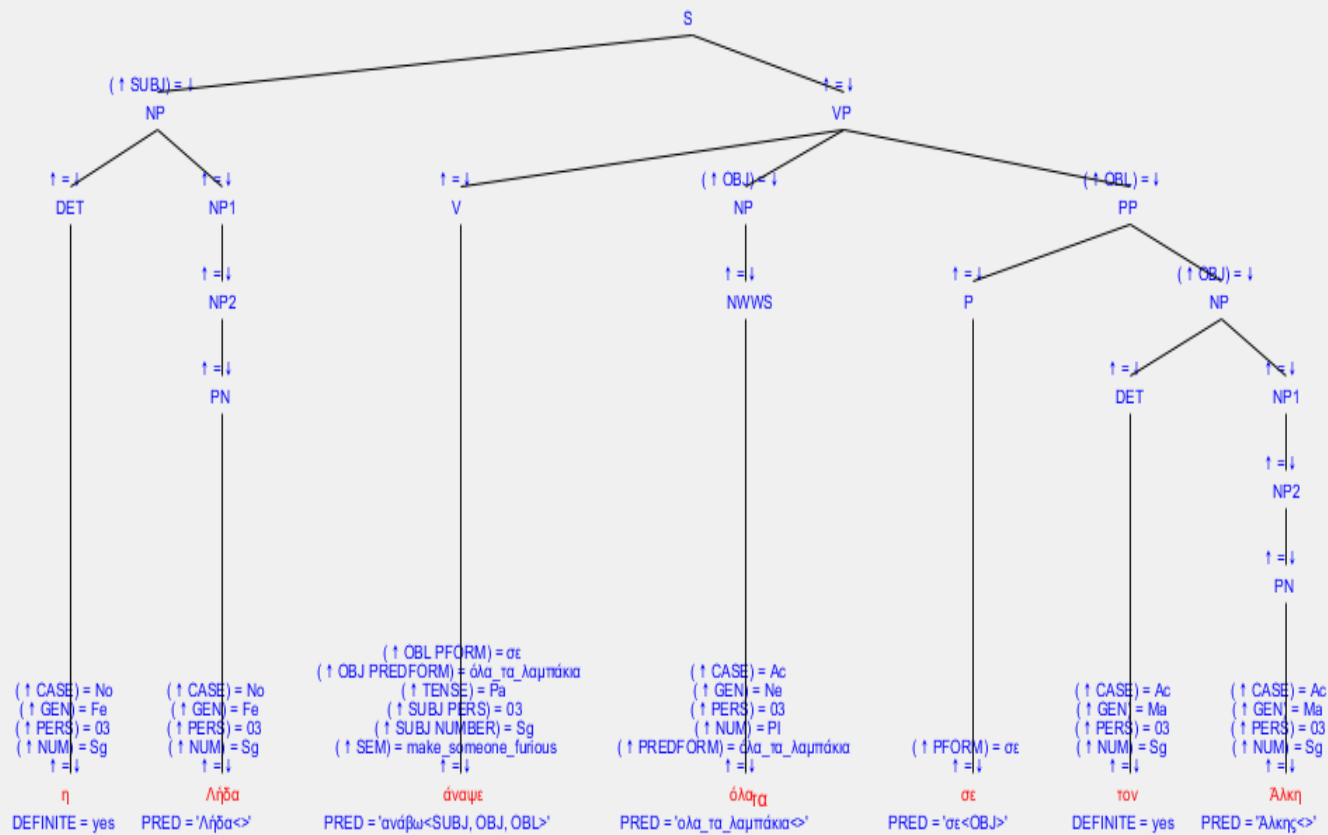
Table 1. Morphosyntactic encoding of (1) in IDION

ανάβω V * (^ PRED)=ανάβω<(^SUBJ)(^OBJ)(^OBL)>
 (^ SEM) = “make someone furious”
 (^ SUBJ CASE) =c nom
 (^OBJ PRED)=‘όλα_τα_λαμπάκια’
 (^ OBJ CASE) =c acc
 (^ OBL PFORM) =c ‘σε’

όλα_τα_λαμπάκια NWWS * (^ PRED) = ‘όλα_τα_λαμπάκια’

η Λήδα άναψε όλα_τα_λαμπάκια σε τον Άλκη

Solution 0

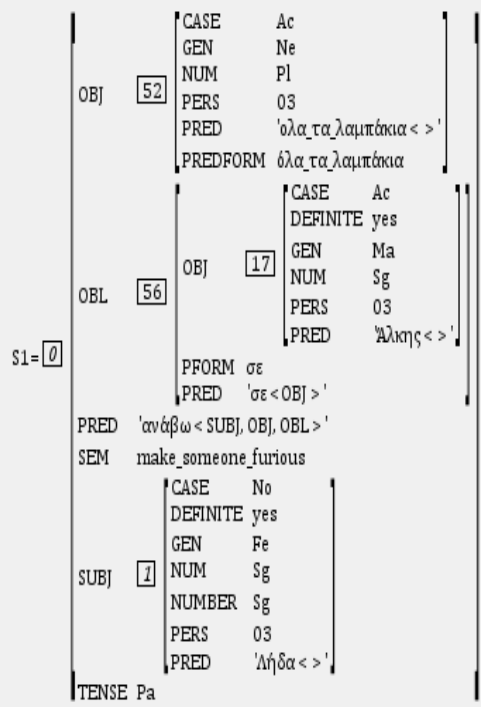

CASE	Ac
GEN	Ne

η Λήδα άναψε όλα_τα_λαμπάκια σε τον Άλκη

Parse [x] Annotate Tree

Solution 0

Screenshot Added
A screenshot was added to your Dropbox.

Βιβλιογραφία

- Britt Erman and Beatrice Warren. 2000. The idiom principle and the open choice principle. *Text*, 20(1):29-62**
- Christiane Fellbaum, editor. *WordNet: An Electronic Lexical Database. Language, Speech and Communication*. MIT Press,1998**
- Nicole Grégoire. 2010. DuELME: a Dutch electronic lexicon of multiword expressions. *Language Resources and Evaluation* 44.1-2:23–39, 2010**
- Ray Jackendof. 1975. Morphological and semantic regularities in the lexicon. *Language*, 51(3):639-671**
- Manfred Sailer and Shuly Wintner. 2015. Mutli-Word Expressions: Linguistic Properteis and Lexical Representation. PARSEME Prague Training School, 19-23 January, 2015**
- Samaridi, Niki and Stella Markantonatou. 2014. Parsing Modern Greek verb MWEs with LFG/XLE grammars. *The 10th Workshop on Multiword Expressions (MWE 2014), Workshop at EACL 2014 (Gothenburg, Sweden), April 26-27, 2014***
- Aline Villavicencio, Ann Copestake, Benjamin Waldron, and Fabre Lambeau. Lexical encoding of MWEs. 2004. In Takaaki Tanaka, Aline Villavicencio, Francis Bond, and Anna Korhonen, editors, *Second ACL Workshop on Multiword Expressions: Integrating Processing*, pp. 80-87, Barcelona, Spain, July 2004. Association for Computational Linguistics**
- Thomas Wasow, Ivan A. Sag, and Georey Nunberg. 1993. Idioms: An interim report. In S. Hattori and K. Inoue, editors, *Proceedings of the XIIIth International Congress of Linguistics*: 102-115, 1993**